

ÎN JURUL LOZINCII STATELOR UNITE ALE EUROPEI

În nr. 40 al ziarului „Soțial-Demokrat“ am anunțat că conferința secțiilor din străinătate ale partidului nostru a hotărât ca problema lozincii „Statelor Unite ale Europei“ să fie amînată pînă cînd va avea loc discutarea în presă a laturii *economice* a acestei chestiuni*.

La conferința noastră, discuțiile care s-au purtat în jurul acestei probleme au avut un caracter politic unilateral. În parte, acest lucru se datorește, poate, faptului că în manifestul Comitetului Central această lozincă este net formulată ca o lozincă politică („lozinca *politică* imediată...“ — se spune acolo), și nu numai că preconizează crearea Statelor Unite republicane ale Europei, ci subliniază, totodată, în mod special că, „fără răsturnarea pe cale revoluționară a monarhiilor germană, austriacă și rusă“, această lozincă este lipsită de sens și falsă.

Este cît se poate de greșit ca, *în cadrul* aprecierii politice a lozincii respective, să se ridice obiecții împotriva acestui mod de a pune problema, susținînd, de plidă, că ar eclipsa sau ar slăbi etc. lozinca revoluției socialiste. Schimbările politice cu un caracter într-adevăr democratic, și cu atît mai mult revoluțiile politice, nu pot în nici un caz, niciodată și în nici o împrejurare nici să eclipseze, nici să slăbească lozinca revoluției socialiste. Dimpotrivă, întotdeauna ele apropie revoluția socialistă, îi lărgesc baza, atrag în lupta socialistă noi pături ale micii burghezii și ale maselor semiproletare. Pe de altă parte, revoluțiile politice

* Vezi volumul de față, p. 160. — *Nota red.*

sînt inevitabile în cursul revoluției socialiste, care nu poate fi privită ca un act unic, ci trebuie considerată ca o epocă de furtunoase zguduri politice și economice, de luptă de clasă extrem de ascuțită, de război civil, de revoluții și contrarevoluții.

Dar, dacă lozincă Statelor Unite republicane ale Europei, pusă în legătură cu răsturnarea pe cale revoluționară a acestor trei monarhii, cele mai reacționare din Europa, în frunte cu cea rusă, este cu desăvîrșire invulnerabilă ca lozincă politică, rămîne încă problema extrem de importantă a conținutului și semnificației economice ale acestei lozinci. Din punctul de vedere al condițiilor economice ale imperialismului, adică al exportului de capital și al împărțirii lumii între puterile coloniale „înaștere” și „civilizate”, în regimul capitalist lozincă Statelor Unite ale Europei este sau irealizabilă sau reacționară.

Capitalul a devenit internațional și monopolist. Lumea este împărțită între un mănunchi de mari puteri, adică între puterile care-și datoresc prosperitatea marelui jaf și asupririi națiunilor. Cele patru mari puteri din Europa : Anglia, Franța, Rusia și Germania, cu o populație de 250 000 000—300 000 000 de locuitori și cu o suprafață de circa 7 000 000 km², dețin colonii cu o populație *de aproape o jumătate de miliard* (494 500 000) de locuitori și cu o suprafață de 64 600 000 km², ceea ce reprezintă aproape jumătate din suprafața globului pămîntesc (133 000 000 km² fără regiunea polară). Să adăugăm la aceasta cele trei state asiatice — China, Turcia, Persia, îmbucătățite acum de tâlharii care duc războiul „de eliberare”, și anume : Japonia, Rusia, Anglia și Franța. Aceste trei state asiatice, pe care le putem numi semicolonii (în realitate, în prezent, ele sînt colonii în proporție de $\frac{9}{10}$), au o populație de 360 000 000 de locuitori și o suprafață de 14 500 000 km² (adică aproape o dată și jumătate mai mare decît suprafața întregii Europe).

Apoi, Anglia, Franța și Germania au făcut în străinătate investiții de cel puțin 70 de miliarde de ruble. Venitul „legitim” de la această sumă frumușică — venit de peste 3 miliarde de ruble anual — este obținut cu ajutorul co-

mitetelor naționale ale milionarilor, numite guverne, care dispun de armată și flotă de război și care „plasează” în colonii și semicolonii pe feciorașii și frățiorii „domnului miliard”, în calitate de viceregi, consuli, ambasadori, înalți funcționari de tot felul, popi și alte lipitori.

Astfel este organizată, în epoca celei mai înalte dezvoltări a capitalismului, jefuirea unui număr de aproape un miliard de locuitori ai globului pămîntesc de către o mîna de mari puteri. În condițiile capitalismului, o altfel de organizare nu este posibilă. Să se renunțe la colonii, la „sferele de influență”, la exportul de capital? A-ți închipui că acest lucru este posibil înseamnă a te coborî la nivelul unui popă, care le ține bogaților în fiecare duminică cîte o predică despre măreția creștinismului, îndemnîndu-i să dăruiască săracilor... dacă nu cîteva miliarde, măcar cîteva sute de ruble pe an.

Crearea Statelor Unite ale Europei în condițiile capitalismului ar echivala cu o înțelegere cu privire la împărțirea coloniilor. Dar în condițiile capitalismului nu e cu putință altă bază, alt principiu de împărțire decît forța. Miliardarul nu poate să împartă cu cineva „venitul național” al unei țări capitaliste decît „în raport cu capitalul” (ba chiar cu un adaos, astfel încît marele capital să capete mai mult decît i se cuvine). Capitalism înseamnă proprietate privată asupra mijloacelor de producție și anarhie în producție. A propovădui o împărțire „dreaptă” a venitului pe o asemenea bază înseamnă proudhonism, înseamnă mărginire mic-burgheză, filistină. Împărțirea nu se poate face altfel decît „după forță”. Iar forța se schimbă o dată cu mersul dezvoltării economice. După 1871, Germania s-a întărit de 3—4 ori mai repede decît Anglia și Franța, iar Japonia de vreo 10 ori mai repede decît Rusia. Nu există și nu poate exista alt mijloc de verificare a adevăratei forțe a unui stat capitalist decît războiul. Războiul nu este în contradicție cu bazele proprietății private; el este rezultatul direct și inevitabil al dezvoltării acestor baze. În condițiile capitalismului nu este posibilă o creștere egală a dezvoltării economice a diferitelor economii și a diferitelor state. În condițiile capitalismului nu sînt posibile alte mij-

loace pentru a restabili, din timp în timp, echilibrul zdruncinat decît crizele în domeniul industriei și războaiele în domeniul politicii.

Desigur, înțelegeri *vremelnice* între capitaliști și între state sînt posibile. În acest sens este posibilă și realizarea Statelor Unite ale Europei ca o înțelegere între capitaliștii din *Europa...* în ce scop? Exclusiv în scopul de a sugruma împreună socialismul din Europa, de a păzi împreună coloniile acaparate *împotriva* Japoniei și Americii, care se simt extrem de nedreptățite de actuala împărțire a coloniilor și care în ultimii 50 de ani s-au întărit într-un ritm incomparabil mai rapid decît Europa înapoiată și monarhică, ce a început să putrezească de bătrînețe. În comparație cu Statele Unite ale Americii, Europa în ansamblul ei înseamnă stagnare economică. Crearea Statelor Unite ale Europei pe actuala bază economică, adică în condițiile capitalismului, ar însemna organizarea reacțiunii în vederea împiedicării dezvoltării mai rapide a Americii. Au apus pentru totdeauna vremurile cînd cauza democrației și cauza socialismului erau legate numai de Europa.

Statele Unite ale lumii (și nu ale Europei) constituie forma de stat a unirii și libertății națiunilor, pe care noi o legăm de socialism, — pînă în momentul cînd victoria deplină a comunismului va duce la dispariția definitivă a oricărui stat, inclusiv a statului democratic. Ca lozincă de sine stătătoare, e îndoielnic că lozincă Statelor Unite ale lumii ar fi justă, în primul rînd, pentru că ea coincide cu socialismul, iar în al doilea rînd pentru că ar putea da naștere unei interpretări greșite în sensul imposibilității victoriei socialismului într-o singură țară și în ceea ce privește atitudinea unei asemenea țări față de celelalte.

Inegalitatea dezvoltării economice și politice este o lege absolută a capitalismului. Rezultă deci că victoria socialismului este posibilă la început într-un mic număr de țări capitaliste sau chiar într-o singură țară capitalistă. După ce i-ar expropria pe capitaliști și ar organiza în țara sa producția socialistă, proletariatul învingător din această țară s-ar ridica *împotriva* restului lumii, lumea capitalistă, atrăgînd de partea sa clasele asuprite din celelalte țări, provocînd în aceste țări răscoale împotriva capitaliștilor

și acționînd, la nevoie, chiar și cu forța armată împotriva claselor exploatoare și statelor lor. Forma politică a societății în care proletariatul va învinge, răsturnînd burghezia, va fi o republică democratică, care va concentra tot mai mult forțele proletariatului națiunii respective sau ale națiunilor respective în lupta împotriva statelor care nu vor fi trecut încă la socialism. Desființarea claselor nu este cu putință fără dictatura clasei asuprite, clasa proletariatului. În socialism, unirea liberă a națiunilor nu este cu putință fără lupta mai mult sau mai puțin îndelungată și îndîrjită a republicilor socialiste împotriva statelor înapoiate.

Iată considerentele pentru care, în urma unor repetate discuții în această problemă, atît la conferința secțiilor din străinătate ale P.M.S.D.R., cît și după conferință, redacția Organului Central a ajuns la concluzia că lozinca Statelor Unite ale Europei este greșită.

„Sozial-Demokrat” nr. 44
din 23 august 1915

Se tipărește după textul
apărut în ziar

NOTA REDACȚIEI ZIARULUI
„SOȚIAL-DEMOKRAT“
LA MANIFESTUL C.C. AL P.M.S.D.R.
CU PRIVIRE LA RĂZBOI

IN JURUL LOZINCII STATELOR UNITE ALE EUROPEI **

Lozinca Statelor Unite ale Europei așa cum este formulată în manifestul C.C. — însoțită de chemarea la răsturnarea monarhiilor din Rusia, Austria și Germania — se deosebește de interpretarea în spirit pacifist pe care i-o dă Kautsky și alții.

În nr. 44 al ziarului „Soțial-Demokrat“, Organul Central al partidului nostru, a apărut un articol redacțional în care s-a arătat că lozinca „Statelor Unite ale Europei“ este greșită din punct de vedere economic *. Ea este sau o lozincă irealizabilă în condițiile capitalismului, întrucât presupune introducerea în economia mondială a unei planificări în împărțirea coloniilor, a sferelor de influență etc. între diferite țări. Sau este o lozincă reacționară, care înseamnă o alianță provizorie între marile puteri din Europa în vederea asupririi mai intense a coloniilor și a jefuirii Japoniei și Americii, care se dezvoltă mai repede.

Scris în august 1915

*Publicat în august 1915,
în broșura „Socialismul și
războiul“, editată la Geneva
de redacția ziarului „Soțial-
Demokrat“*

Se tipărește după textul broșurii

---

* Vezi volumul de față, p. 355—359. — *Nota red.*

red". Din Rusia au trimis delegați „grupurile de inițiativă” ale lichidatorilor din Petersburg și Moscova, organizația din Krasnoiarsk, „Organizația social-democrată din armată de la Sevastopol” și redacțiile publicațiilor lichidatoriste „Nașa Zarea” și „Nevskii Golos”; la conferință a participat, de asemenea, un reprezentant al Comitetului din străinătate al organizației „Spilka”. Marea majoritate a delegaților era formată din persoane care locuiau în străinătate, erau rupte de clasa muncitoare din Rusia și nu aveau legături directe cu activitatea organizațiilor locale de partid. Conferința a adoptat hotărâri antipartinice, lichidatoriste în toate problemele tacticii social-democrate și s-a pronunțat împotriva existenței partidului ilegal.

Încercarea lichidatorilor de a crea în Rusia un partid propriu, centrist n-a fost sprijinită de muncitori. Lichidatorii n-au izbutit să aleagă un Comitet Central și s-au limitat să constituie un Comitet de organizare. Creat din elemente eterogene, blocul antibolșevic, a cărui înghițebare constituia sarcina principală a conferinței, a început să se destrame încă înainte ca ea să-și fi încheiat lucrările. Reprezentantul grupului „Vpered” a părăsit conferința fără să mai aștepte sfârșitul ei; curând după aceea au plecat social-democrații letoni, iar apoi și ceilalți participanți. Sub loviturile bolșevicilor, Blocul din august s-a destrămat după un an, un an și jumătate. În ceea ce privește destrămarea Blocului din august, vezi articolele lui V. I. Lenin „Destrămarea Blocului «din august»”, „Demascarea ficțiunii «Blocului din august»” și „Cum este disimulată încălcarea unității de cei ce vorbesc întruna despre unitate” (Opere, vol. 25, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 1—4, 29—32, 195—220). — 352.

- 237 „*Internazionale Korrespondenz*” — revistă săptămânală a social-șoviniștilor germani; a apărut la Berlin de la sfârșitul lunii septembrie 1914 până la 1 octombrie 1918. — 353.
- 238 „*Sovremennii Mir*” — revistă lunară literară, științifică și politică; a apărut la Petersburg din octombrie 1906 până în 1918. Menșevicii, inclusiv G. V. Plehanov, au colaborat în mod sistematic la această revistă. Bolșevicii au colaborat la ea în perioada blocului cu plehanoviștii, precum și la începutul anului 1914. În perioada războiului imperialist mondial, revista a devenit unul din organele de presă ale social-șoviniștilor. — 353.
- 239 Această notă la manifestul C.C. al P.M.S.D.R. „Războiul și social-democrația din Rusia” a fost scrisă de V. I. Lenin cu prilejul pregătirii pentru tipar a broșurii „Socialismul și războiul”, care urma să cuprindă în anexe un manifest, rezoluțiile Conferinței de la Berna a secțiilor din străinătate ale P.M.S.D.R. și rezoluția Consfătuirii de la Poronino a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid (1913) în problema națională. În scrisoarea adresată lui V. A. Karpinski, aflat la Geneva, unde se tipărea broșura, V. I. Lenin scria în legătură cu această notă: „Alătu-

- rata notă la manifest trebuie să intre în broșură... [La alineatul din Manifestul C.C. („Soțial-Demokrat“ nr. 33) în care se vorbește de Statele Unite ale Europei]” (Opere, vol. 36, București, Editura politică, 1958, p. 337). Conform indicației lui V. I. Lenin, nota la manifestul C.C. al P.M.S.D.R. a fost publicată. — 360.
- 240 Probabil că V. I. Lenin se referă la „Indicele de nume și indicele de materii” („Namen- und Sachregister“) apărut în „Correspondența dintre Marx și Engels” (vezi *Der Briefwechsel zwischen F. Engels und K. Marx 1844 bis 1883*. Herausgegeben von A. Bebel und Ed. Bernstein. Bd. 4, Stuttgart, Dietz, 1913, S. 507—536). — 362.
- 241 Este vorba de rezoluția cu privire la sindicate adoptată la Congresul de la Geneva al Internaționalei I, care a avut loc în septembrie 1866 (vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 16, București, Editura politică, 1963, p. 208—210). — 364.
- 242 Potrivit propunerii făcute de redacția Dicționarului enciclopedic „Granat“, V. I. Lenin trebuia să predea un articol de 60 000 de semne și un indice bibliografic de 15 000 de semne. — 365.
- 243 Documentul de față a fost scris pe o pagină separată și poartă un semn de întrebare. Institutul de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. nu dispune de date precise la ce articol anume se referă această intercalare. Probabil că documentul amintit reprezintă una dintre variantele ce urmau să fie intercalate în manifestul C.C. al P.M.S.D.R. „Războiul și social-democrația din Rusia” sau într-una din rezoluțiile bolșevicilor cu privire la război. — 366.
- 244 V. I. Lenin a început să lucreze la broșura „*Războiul european și socialismul european*” la scurt timp după sosirea sa la Berna. El a strâns mult material, dar n-a reușit să scrie broșura. El a folosit parțial materialele pregătitoare la referate, articolele publicate în ziarul „Soțial-Demokrat” și în broșura „Socialismul și războiul”. În volumul de față se publică planul cel mai complet al broșurii „Războiul european și socialismul european”. Toate materialele pregătitoare pentru această broșură sînt publicate în „Culegeri din Lenin“, vol. XIV, p. 14—123. — 367.
- 245 Este vorba de cuvîntarea lui V. Adler, rostită la 29 iulie 1914 în ședința Biroului socialist internațional de la Bruxelles. V. I. Lenin vorbește despre această cuvîntare a lui Adler în articolul „Șovinism mort și socialism viu” (vezi volumul de față, p. 103). — 367.
- 246 Este vorba de cartea lui J. Jaurès „L'Organisation socialiste de la France. L'Armée nouvelle”, apărută la Paris, în 1911. — 368.